

UPORABA SODOBNIH TEHNOLOGIJ V PREDŠOLSKEM OBDOBJU IN IZZIVI VZGOJE V DANAŠNJEM ČASU

Med sodobne tehnologije poleg televizije in radia štejemo namizne računalnike, prenosne in tablične računalnike, mobilne oziroma »pametne naprave« ter druge »pametne« naprave.

Ob smiselnem vodenju (kdaj, koliko časa, kako) lahko z uporabo sodobnih tehnologij uresničujemo splošne cilje predšolske vzgoje:

- razvijanje zapornitve,
- razvijanje sposobnosti usmerjene pozornosti,
- jezikovni razvoj, razvijanje likovnega izražanja,
- razvijanje sposobnosti sodelovanja, itd.

Otroci do sodobnih tehnologij najpogosteje dostopajo doma zato je vzgoja v tako imenovani digitalni dobi v današnjem času za nas starše izziv. Vedeti je treba, katere izmed sodobnih tehnologij in katere vsebine so primerne pri določeni starosti otroka. Pomembno je, da starši poskrbimo za pravo ravnovesje in zmernost pri uporabi.

Ključne besede: sodobne tehnologije, predšolski otrok, starši

Uporaba sodobnih tehnologij v prvem starostnem obdobju

V prvem starostnem obdobju poteka intenziven razvoj možganov, razvija se tudi globinska zaznava. Njen razvoj naprave z zasloni motijo, ker ne omogočajo globinske zaznave. V prvem starostnem obdobju se razvija tudi vid, zato je priporočljivo spodbujanje otroka k pridobivanju praktičnih izkušenj.

Otrokom v starosti do treh let je odsvetovan stik s pametnim telefonom, tablicami in televizijo. Sodobne tehnologije, če že naj otrok sodobno tehnologijo uporablja dnevno maksimalno 15 minut.

Uporaba sodobnih tehnologij v drugem starostnem obdobju

Malčki v drugem starostnem obdobju so čuječi, povsod se vklopijo in vse jih navdušuje. So kot gobe, ki vsrkajo informacijo od povsod. Otroci med tretjim in petim letom starosti doživijo bliskovit telesni, kognitivni, družbeni in čustveni razvoj. Raba sodobnih tehnologij naj otrokom od tretjega leta časovno omeji, pri čemer naj bo čas uporabe sorazmeren starosti (mlajši manj ali, še bolje nič). V drugem starostnem obdobju poteka intenziven razvoj govora, zato je priporočena uporaba računalniških in spletnih iger, ki vključujejo glasovno aktivnost otroka.

Vzgoja in stili vzgoje pri uporabi sodobnih tehnologij v predšolskem obdobju

Otroci v vsem posnemajo svoje starše že od rojstva, zato je pomembno, da starši svojim odraščajočim otrokom pokažemo modrost tudi pri uporabi sodobnih tehnologij.

Pomembno je, da da starš v vsaki fazi otrokovega razvoja premisli, katero komponento tehnologije je treba v določenem trenutku obravnavati oziroma na kaj je otrok pripravljen, kaj je lahko tvegano ali neprimerno njegovi starosti in najpomembnejše, kako lahko digitalni mediji prispevajo k zdravemu razvoju otroka.

Poznamo več vzgojnih stilov. V nadaljevanju predstavljam naslednje:

- **Avtoritativni vzgojni stil**

Avtoritativni starši najdejo pravo ravnovesje med toplino in nadzorom. Imajo veliko pravil glede tehnologije, ki pa so prilagodljiva in individualizirana. Zahtevaj, da otroci spoštujejo kodeks vedenja, vendar pa so posledice ob kršitvah pri njih bolj spodbudne in manj temeljijo na kaznovanju. Avtoritativno starševstvo prinaša pozitivne rezultate na področju psihološkega in kognitivnega razvoja, duševnega zdravja, samozavesti, samozaupanja, doprinese pa tudi k boljši socializaciji.

- **Avtoritarni vzgojni stil**

Za avtoritarni stil vzgoje sta značilna zahtevnost in neodzivnost na otrokove potrebe, interese, pravice. Avtoritarni starši določajo pravila za katere kršitev nikakor ne pride v poštev. Takšni starši se pogosto dosledno držijo pravil in posledic v zvezi s tehnologijo. Tudi pri uporabi le-te pogosto ne upoštevajo otrokovih individualnih potreb ali želja. Avtoritarni starši skušajo družinske vrednote in pričakovanja v zvezi s tehnologijo kar vcepiti otrokom z odlokom in ne pogovorom.

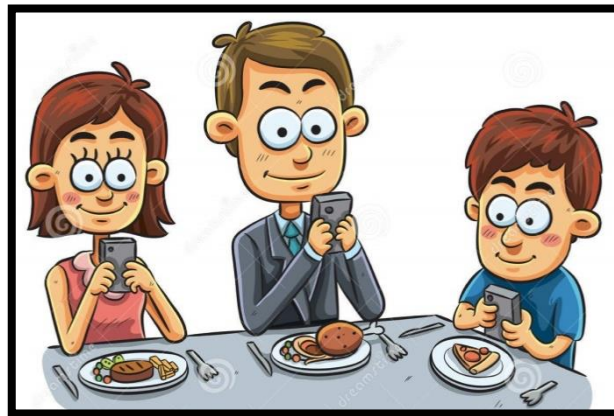
- **Permisivni stil vzgoje**

Permisivni starši so do otrok nezahtevni in odzivni. Le-ti priznavajo potrebo po pravilih glede tehnologije, vendar je zelo malo verjetno, da jih bodo tudi izvajali ali skladno z njimi uvajali posledice. Ti starši imajo digitalne pomanjkljivosti v svojem pristopu do vzgoje. Pri njih obstaja veliko tveganje, da ne bodo določali smernic, ki so potrebne za otrokov razvoj.

V nadaljevanju navajam povzete smernice za uporabo sodobnih tehnologij pri predšolskih otrocih, ki jih najdemo v slovenski literaturi

- Med staršem in otrokom naj bodo jasna pravila in dogovori: kdaj, koliko časa, kje, kaj (katere aplikacije, programe, igre), prioritete otroka (po opravljeni zadolžitvi in podobno), nagrada (naj ne bo dodaten čas za napravo).
- Starš naj izbere primerne otroške spletne strani ter jih shrani pod priljubljene povezave
- Starš naj se izogiba uporabi naprav v času, ki ga preživlja z otroki ter varuje zasebnost svojih otrok pri uporabi na spletu.
- Vsebina, ki jo starš nameni otroku, naj bo prilagojena starostnemu obdobju.
- Starši naj otrokom ponudijo vsebine, ki ne vsebujejo pretiranih vizualnih in zvočnih učinkov ter zasvojitvenih elementov. Vsebujejo naj enostavna orodja, s katerimi otroci brez težav in varno upravljajo.
- Starši naj pri svojih otrocih uporabljajo splošno vodilo pri uporabi sodobnih tehnologij: »Manj je bolje«.
- Uporaba spletnih vsebin, ki spoštujejo zasebnost in ne omogočajo nalaganja plačljivih aplikacij ali programov brez dovoljenja staršev.
- Starš naj spremlja otroka, ko gre za pravilo 20/20/2: Namenjeno je preprečevanju kratkovidnosti ter pojavu utrujenih oči (20 minut gledanja v zaslon in 20 sekund odmika pogleda od zaslona), otrok se naj giba na dnevni svetlobi najmanj 2 uri dnevno.

- Starš naj ne uporablja zaslonov za nagrajevanje oziroma kaznovanje, pomirjanje, uspavanje, preusmeritev pozornosti, ob stiskah, izvajanju dnevnih rutin, za animacijo ter namesto varuške.
- Starš naj naj poskrbi, da sam omejeno uporablja zaslone ob otroku.
- Pomembno je, da starš poskrbi, da otrok ni izpostavljen vsakršnemu digitalnemu oglaševanju ter pretiranim vizualnim in zvočnim učinkom ter uporabi nedidaktičnim video vsebinam.
- Priporočen je pogovor z otrokom o doživljanju vsebin in čustvenemu odzivu na vsebine, ki jih otrok spremlja preko zaslonov

Slika 1: Risana ilustracija nevedne družinske večerje

»Menim, da je najbolj škodljiv učinek digitalnega sveta odvisnost staršev od digitalnih medijev, ker jo prenašajo tudi na svoje otroke.«

(Chapman in Pellicane, 2015).

Napisala: Bobek Nika

Viri in literatura:

Center za varnejši internet. (2010). *10 nasvetov za starše otrok, starih od treh do 6 let: Mami, a mi daš telefon*. Pridobljeno 9. 10. 2021, https://safe.si/sites/default/files/uporaba_interneta_-_prirocnik_za_starse_web.pdf

Chapman, G. in Pellicane, A. (2015). *Družabno odraščanje: kako vzgojiti družabne otroke v svetu zaslonov*. Ljubljana: Družina.

Gold, J. (2015). *Vzgoja v digitalni dobi: priročnik za spodbujanje zdravega odnosa do digitalne tehnologije od rojstva do najstniških let*. Radovljica: Didakta, d. o. o.

Marjanovič Umek, L., Zupančič, M., Pinter, T. in Krhin, K. (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Založba Rokus, d. o. o.

Reš, Š. (28. 9. 2017). *Kdo so otroci in mladostniki, ki preveč časa preživijo pred zasloni in kako jim pomagati*. Pridobljeno 10. 10. 2021, https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/zasvojenost_s_spletom-nijz-1h-sept_17-za_objavo.pdf.

Risana ilustracija nevedne družinske večerje, pridobljeno 12.10.2021, [Vektor zalog družinske večerje. Ilustracija očeta, nevednega - 39853949 \(dreamstime.com\)](#)

Taylor, D. J. (2015). *Vzgajanje tehnološke generacije*. Maribor: KMŠ.

Vintar Spreitzer, M., Baš, D., Radšel, A., Anderluh, M., Vreča, M., Reš, Š., Selak, Š., Hudoklin, M. in Osredkar, D. (2021). *Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih*. Pridobljeno 8.10.2021, https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/uporaba_zaslonov_smernice_za_splet_mali_grayscale.pdf.

Zore, N. (2005). *Otrok in računalnik v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.